

ὡς περ καὶ περὶ τὰς ἀρετὰς. δῆλον οὖν ὅτι ἀρετή τις ὄντι, καὶ οὐ τέχνη. οὐ γὰρ ὄντων ἐστὶ ψυχῆς ἢ λόγου ἐρόντων, θαστέου δὲ εἶναι ἀρετὴν, τὸ δὲ δόξα στικῶν ἢ τὸ γὰρ δόξα, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν ὄντι, καὶ ἢ φρόνησις· ἀλλὰ μὲν οὐδὲ ἕξις ἢ λόγου μόνου. σημαῖον δὲ ὅτι κἀκεῖ, τῆς αὐτῆς τοιαύτης ἕξις ὄντι φρονησεως δὲ ἔκ ἐστιν.

Κεφάλαιον 5.

Επεὶ δὲ ἡ ὀπισθήμι καὶ τῆς κατὰ δόλον ἐστὶν ὑπόληψις, καὶ τῆς ἐξ ἀνάγκης ὄντων· εἰσὶ δὲ ἀρχαί τῶν δοποδαικῶν καὶ πάσης ὀπισθήμις· μὲν λόγου γὰρ ἡ ὀπισθήμις τῆς ἀρχῆς τῆς ὀπισθητικῆς, οὐτ' ἀπὸ ὀπισθήμι εἶναι, οὐτε τέχνην, οὐτε φρόνησιν· τὸ μὲν ὀπισθητικὸν δοποδαικῶν ἀφ' ἧ δὲ τυγχάνουσιν οὐσα καὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν οὐδὲ δὴ σοφία τούτων ὄντι τὸ γὰρ σοφόν, καὶ ἐν ἑαυτῷ ἀπὸ δὲ ἐξ ἑνὸς ἐστὶν. εἰ δὲ οὐδὲ ἀληθεύουσιν, καὶ μηδέποτε διαψευδόμεθα καὶ τὰ μὴ ἐνδεχόμενα, ἢ καὶ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν, ὀπισθήμι, καὶ φρόνησις ὄντι, καὶ σοφία, καὶ νοῦς· τούτων δὲ τῶν μὴ ἐνδεχόμενα ἔστι· λόγου δὲ τῶν φρονηστικῶν, σοφία, ὀπισθήμις. λέγεται νοῦς ἔστι τῆς ἀρχῆς.

Κεφάλαιον 6.

Τὴν δὲ σοφίαν ἐν ταῖς τέχναις, ταῖς ἀκρεβέστεταις τὰς τέχνας δοποδαικῶν ὄντι, Φειδίαν, Λιδουργὸν σοφόν καὶ Πολύκλειτον, ἀδριανὸν ποιοῦν. ἐν ταῖς δὲ μὲν οὐδὲν ἄλλο σημαίνοντες τῶν σοφίαν, ἢ ὅτι ἀρετὴ τέχνης ὄντι. ἔστι δὲ πᾶς σοφὸς οὐδέποτε ὄντι οὐ κατὰ μέτρον, οὐδὲ ἄλλο τι ἢ σοφός, ὡς περ Ομηροῦς φησὶν ἐν τῷ Μαρσίτη,

Τὸν δὲ οὐτ' ἀποσπῆθεα θεῶν θέσων,
οὐτ' ἀποτίθεα,

Οὐτ' ἄλλως τι σοφόν.

ὡς τε δῆλον ὅτι ἡ ἀκρεβέστεταις ἀπὸ ὀπισθητικῆς εἶναι ἡ σοφία. δὲ ἀπὸ τῶν σοφῶν μὴ μόνον τὰ ἐκ τῆς ἀρχῆς εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀληθεύειν. ὡς εἶναι ἀπὸ ἡ σοφία, νοῦς καὶ ὀπισθήμι, καὶ ὡς περ κεφαλῆν ἔχουσα ὀπισθήμι τῆς πρῶταιων ἀποποιῶν γὰρ, εἰς τὴν ὀπισθήμι, πολιτικῶν, ἢ τῶν φρονηστικῶν, ἀποδοτικῶν οἰεται ἔστι, εἰ μὴ τὸ ἀμείνον· τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀνθρώπων ὄντι· εἰ δὲ, ἡγεῖσθαι μὲν καὶ ἀγαθῶν ἔτερον ἀνθρώποις καὶ ἰχθύσι, τὸ δὲ λευκῶν καὶ διδύ τῶν ἀεὶ, καὶ τὸ

ficat etiam circa virtutes. Igitur prudentiam non artem, sed virtutem quandam esse manifestum est. Cum autem duæ sint animæ partes, quæ rationis capaces sunt prudentia alterius virtus esse videretur, id est opinatiæ: nam circa id quod aliter se habere potest & opinio & prudentia versatur. Adde quod neque habitus est dumtaxat cum ratione, cuius rei indicium est, quod eiusmodi habitus esse obliuio B potest prudentiæ non potest.

CAPVT VI.

Quoniam verò scientia de vniuersalibus ac necessariis existimatio est: rerum autem demonstrabilium, scientiæ quæ omnis principia sunt: cum ratione enim est scientia: efficitur, vt principij rei scibilibis neque scientia neque ars, neque prudentia esse possit. Quod enim est scibile, demonstrabile est: hæc autem circa ea versantur, quæ esse aliter possunt. Sed neque verò sapientia horum est: sapientis enim est, de nonnullis habere demonstrationem. Si igitur ea quibus verum, & nunquam falsū dicimus, circa ea quæ vel possunt vel non possunt aliter euenire, sunt scientia & sapientia & prudentia, & intellectus: ex tribus autem horum esse nihil potest, tria dico, prudentiam, sapientiam, & scientiam, restat intellectum esse principiorum.

CAPVT VII.

Sapientiam autem in artibus attribue-re illis consueuimus, qui absolutissimi in ipsis sunt: vnde Phidiam sapientem marmorarium, Polycletem statuarium sapientem dicimus, nihil aliud hic sapientiæ nomine quàm artis ipsius virtutem significantes. Ceterum esse alios quosdam omnino non ex parte sapientes existimamus, neque alia aliqua in re sapientes: quemadmodum inquit Homerus in Margite:

Is nec fissor erat, nec erat robustus avator,
Aut alia re aliqua sapiens, sic numina diuina

Concessere.

Quapropter exactissimarum scientiarum esse sapientiam manifestum est. Sapientem igitur non solum ea quæ ex principijs sunt cognoscere, sed etiam circa principia ipsa verum dicere oportet. Quare sapientia erit intellectus & scientia: ac quasi habens caput scientia rerum præstantissimarum. Absurdum enim est, si quis scientiam ciuilem, aut prudentiam honestissimam esse existimat: nisi scilicet homo sit optimum omnium quæ in mundo sunt. Nam si salubre & bonum hominibus ac piscibus dixerimus est, album autem & rectum idem,